

Je třeba změnit paradigma

Medicína ve svých východiscích vesměs zůstává na filozofických předpokladech z konce 17. století a člověka stále vnímá jako „rozumný stroj“, což velice vyhovuje farmaceutickým firmám k vytváření zisků, pacientům odmítajícím pro své zdraví něco podniknout (dejte mi prášky a dejte mi pokoj!) a též pohodlnosti myšlení nás všech, pro které zavádění nových kategorií představuje komplikace. Biopsychosociální model je zatracován jako nevědecký eklekticismus bez pozitivistického zakotvení, aniž by tito kritici přiznali, že o skutečném chodu organismu vědí velmi málo.

To, co ovlivňuje náš zdravotní stav, je rozprostřeno od prehistorických mitochondrií po solární aktivitu a je příliš mnoho vstupů a výstupů, než aby bylo možné říct, že tato v tabletě podaná jedna molekula působí vždy a jedině tyto změny, které budou vždy a jedině uniformně vnímány. Jen jako malý příklad: několik experimentů dokazuje, že analgetikum nepůsobí, pokud souběžně není podána informace o jeho očekávaném účinku, zatímco placebo doprovázené touto informací spolehlivě zabere. Je tu přesvědčivě doložená studie Weinberga a Newmarka o tom, že osmítýdenní provozování meditace SA-TA-NA-MA zlepšilo prokrvení frontálních laloků u pacientů klini-

ky paměti, ale jen u těch, kteří tomu věřili. U nevěřících Tomášů se nic takového neobjevilo.

Bude nutné přijmout skutečnost, že emoce nejsou žádní efemérní motýlci, ale somatické děje nastavující organismus do zcela odlišných stavů, protože exprese genu fos-C není už jen nějaká pomatená myšlenka, ale jasný biologický pokyn. Bude nutné akceptovat skutečnost, že člověk není jedna entita, ale ekosystém, jemuž po desetitisíciletích byly prudce a zásadním způsobem změněny podmínky, a to jak systémem stravy, hygienickými podmínkami, tak především antibiotiky. Také půjde o to, zda nemocným s dosud neuznaným únavovým syndromem uvěříme, nebo vyvineme drahé metody na zjišťování množství a kvality jejich mitochondrií.

Nabízím pěkný příběh z posledních padesáti let. Existuje hezky kvetoucí rostlina, Galega officinalis, která byla součástí krmiva dobytka. Když jí bylo mnoho, chuťová kvalita kravského mléka byla hodnocena jako horší. V období „zelené medicíny“ se extrahovaly z rostlin účinné molekuly a tato obsahuje galegin, který se stal jakousi předlohou metforminu, podávaného diabetikům ke snížení inzulínorezistence. Teď se ale přišlo na to,

že metformin (potažmo jeho mateřská rostlina) ve střevě příznivě ovlivňuje růst bakterie Akkermansia muciniphila. Ta se jmenuje, jak se jmenuje, protože hlen, který produkuje, zlepšuje bariérovou funkci střeva. Galega navíc podporuje růst dalších mikrobů produkujících posvátné SCFA – mastné kyseliny s krátkými řetězci.

Když už jsme u diabetu, zcela čerstvá práce švýcarských badatelů ukazuje, že nobiletin získaný z citrónové kůry restartuje „vnitřní hodiny“ rozladěné našimi zlovyky, a tím optimalizuje sekreci inzulinu. Tohle vše bude nutné zabudovat do nových způsobů poznávání fyziologie a patofyziologie nad dosud celkem jednoduchou receptorovou teorií. Protože i s vedením vzruchů v CNS se to má jinak, než se předpokládalo, a myelin, považovaný jen za jakousi pochvu, se na dějích podílí velmi výrazně. Signál v mozku běží rychlostí 360 km/hod. Medicína by si měla přispíšet, aby se mu víc přiblížila.

MUDr. Radkin Honzák, CSc.
Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK
Albertov 7, 128 00 Praha
RadkinH@seznam.cz